

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 17 februari 1902, kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af
11 kap. 15 § och 18 kap. 15 § strafflagen.*

Uti en inom Andra Kammaren afgifven, till förberedande behandling af lagutskottet hänskjuten motion, n:o 66, har herr O. Persson i Killebäckstorp anfört följande:

»Sist i kapitlet om fridsbrott i allmänna strafflagen förekommer bestämmelse om straff för den, som å allmän plats för oljud eller far öfverdådigt fram eller eljest kommer förargelse åstad, hvarjemte bestämmes, att, der våld mot annan sker å sådan plats, denna omständighet skall vid straffets bestämmande för våldet anses såsom försvårande. Detta lagrum har sålunda en vidsträckt tillämpning. Frågan om en gernings föröfvande å allmän plats kan dessutom vara af betydelse för bestämmande af gerningens straffbarhet, såsom förhållandet är vid fylleri, som enligt 18 kap. 15 § strafflagen endast är straffbart, om den druckne i sådant tillstånd träffas å väg, gata eller annat allmänt ställe. Derför är det af stor betydelse, att omfattningen af begreppet allmän plats är otvetydig, så att detsamma

dels icke gifves olika tolkning vid tillämpning af 11 eller af 18 kap., dels ock icke kan af en domstol gifvas annan betydelse än af en annan. Erfarenheten har emellertid visat, att meningarna om hvad med allmän plats förstås äro mycket delade. Till och med af Kongl. Maj:ts å särskilda tider gifna utslag framgår, hurusom ställen af samma natur ansetts den ena gången vara, den andra gången icke vara allmän plats. Dit har i ett fall vid fråga om våld ej hänförts utskänkningslokal å gästgifvaregård i stad; men i annat fall vid fråga om fylleri har källarlokal i stads- hus funnits dertill hänförlig. Det vill synas, som om man vid rättskipningen under senare tiden i allmänhet funnit behof af en mera vidsträckt tolkning af begreppet. Och detta med rätta. Dock torde det vara svårt att med den begränsade omfattning, hvartill de i lagen gifna uttryck gifva anledning, kunna inom begreppet »allmän plats» inrymma alla de ställen, som äro dertill att räkna eller äro dermed fullt jemförliga. Särskildt synes det mig vara af vikt, att samma uttryck gifvas å de särskilda ställen i lagen, der fråga om betydelsen af »allmän plats» kan uppstå, så att icke olika uttryckssätt gifva anledning till antagande af annan mening å det ena stället än å det andra.

Af gifven anledning anser jag det böra särskildt framhållas, att bangård och fartyg samt bangård och båtbygga äro med allmän plats likställda. Dit torde ock böra hänföras för allmänheten tillgängligt förlustelseställe och annat ställe, dit allmänheten eger tillträde.

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten å det allt för ringa straff, som är stadgadt för fylleriförseelse. Vål torde med hänsyn dertill, att annars oförvitliga personer kunna oförmodadt råka illa ut, det nu stadgade minimum böra bibehållas; men deremot torde maximum böra höjas. Icke utan anledning har fylleri i lagen upptagits bland sedlighetsbrott, och fylleristens uppträdande är i allmänhet för sedligheten i vidsträckt bemärkelse störande. Ett medel att i någon mån minska de nu allt för talrika och af samma person upprepade fylleriförseelser torde vara att höja straffets maximum till 50 kronor.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen behagade för sin del besluta följande förändrade lydelse af 11 kap. 15 § och 18 kap. 15 § strafflagen.

11 kap. 15 § strafflagen.

»Gör man oljud eller oväsande, eller far öfverdådigt fram, så att annan deraf skadas kan, eller kommer eljest förargelse åstad, å allmän

väg, gata eller torgplats, eller der allmän marknad eller auktion hålles; straffes med böter högst ett hundra riksdaler. *Lag samma vare, der någon genom oljud, oväsende eller annorledes åstadkommer förargelse å bantåg eller fartyg, derå resande allmänneligen befordras, eller å sådant ställe å bangård, dertill resande (eller andra) allmänneligen ega tillträde, eller å brygga, som plägar anlöpas af fartyg, hvarom nyss är sagdt, eller å förlusteställe, som är för allmänheten upplåtet, eller å plats, der offentligt föredrag hålles eller annan allmän sammankomst eger rum än här förut i detta kap. är nämnd, eller å allmänt rum å källare, värdshus eller annat näringsställe.*

Våldförer man annan å sådant ställe, som nu sagdt är; då skall den omständighet, vid straffets bestämmande för våldet, såsom försvårande anses.

18 kap. 15 § strafflagen.

Öfverlastar sig någon af starka drycker så, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å ställe, som i 11 kap. 15 § är nämndt; straffes, för fylleri, med böter, högst femtio riksdaler.»

Ofvanberörda lagrum lyda för närvarande sålunda:

11 kap. 15 §.

»Gör man oljud eller oväsende, eller far öfverdådigt fram, så att annan deraf skadas kan, eller kommer eljest förargelse åstad, å allmän väg, gata eller torgplats, eller der allmän marknad eller auktion hålles; straffas med böter, högst ett hundra riksdaler. Våldförer man annan å sådant ställe, som nu sagdt är; då skall den omständighet, vid straffets bestämmande för våldet, såsom försvårande anses.»

18 kap. 15 §.

»Öfverlastar sig någon af starka drycker så, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken

är, och träffas han i sådant tillstånd å väg, gata eller annat allmänt ställe; straffes, för fylleri, med böter, högst tjugo riksdaler.»

Mellan dessa lagrum förefinnes alltså i fråga om de lokala betingelserna för straffbarhetens inträdande den åtskilnad, att, medan sådant förargelseväckande beteende, som i 11 kap. 15 § omförmäles, är straffbart, derest detsamma förekommer å allmän väg, gata eller torgplats eller der allmän marknad eller auktion hålles, ansvar för fylleri deremot kan ådömas, om någon i synbarligen berusadt tillstånd träffas å väg, gata eller annat allmänt ställe. Såsom lagutskottet år 1895 vid behandling af en då väckt motion i ämnet erinrade, eger denna skiljaktighet i lagrummens affattning sin historiska förklaring i deras olika ursprung. Föreskriften i 11 kap. 15 § är sålunda hemtagd från äldre lagberedningens förslag till straffbalk och motsvarar missgerningsbalkens stadgande om vägafrid. Bestämmelsen i 18 kap. 15 § åter har sin förebild i förordningen emot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841, i hvilken 1 § innehöll ett detta lagrum motsvarande stadgande samt 7 § såsom exempel å allmänt ställe upptog värdshus, näringsställen och krogar. Sådana platser som de senast omförmälda kunna helt naturligt icke innefattas under uttrycken i 11 kap. 15 §. Jemväl i öfrigt erbjuder stadgandet i 18 kap. 15 § genom sin allmänna affattning möjlighet till en vidsträcktare användning än bestämmelsen i 11 kap. 15 §. Rörande båda paragrafernas tolkning har emellertid praxis varit något vacklande, så att det för närvarande icke torde kunna anses fullt otvifvelaktigt, huru långt hvarteradas tillämplighet sträcker sig.

Motionären har nu för ifrågavarande lagrum föreslagit en ändrad lydelse, i syfte att området för bådas tillämplighet måtte blifva lika och utsträckas till att gälla ett flertal närmare angifna allmänna eller dermed jemförliga platser.

Ytterligare har motionären framställt det med förenämnda fråga icke omedelbart sammanhängande förslaget, att det högsta bötesbelopp, som för fylleri må kunna ådömas, måtte höjas från tjugo till femtio kronor.

Innan utskottet öfvergår till att uttala sin uppfattning i föreliggande ämnen, vill utskottet tillåta sig omnämna, att hufvudsakligen enahanda lagändring, som åsyftas i den förra delen af motionärens framställning, för närvarande jemväl i annan ordning blifvit ifrågasatt. Upp-

slaget härutinnan har gifvits af kongl. jernvägsstyrelsen, som i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 25 februari 1901 under anförande, att esomoftast klagomål försports öfver att personer, hvilka såsom passagerare färdats å statens jernvägar, under resorna såväl derigenom, att de varit af starka drycker öfverlastade, som ock genom annat opassande uppförande besvärat medpassagerare samt tillstått ofog och oordningar på tågen och vid stationerna, förklarat sig hålla före, att vissa ändringar i allmän lag äfvensom andra åtgärder vore af nöden, för att de öfverklagade olägenheterna måtte kunna förebyggas, samt i detta syfte bland annat hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om sådan förändrad lydelse dels af 11 kap. 15 § strafflagen, att de förargelseväckande gerningar, som i sagda lagrum afses, må blifva straffbara äfven i fall de föröfvas å statens jernvägars bantåg eller bangårdar med vänt-salar och plattformar, dels af 18 kap. 15 § samma lag, att fylleri, som föröfvas å nyssnämnda ställen, varder underkastadt det i detta lagrum stadgade ansvar. Derefter har den af förvaltningarna för landets enskilda jernvägar bestående jernvägsföreningen i skrifvelse till Kongl. Maj:t an-hållit, att de bestämmelser, som i berörda syfte kunde komma att af Kongl. Maj:t meddelas i afseende å statens jernvägar, måtte förklaras ega tillämplighet äfven å enskildes jernvägar. Öfver dessa båda framställningar hafva yttranden inhemtats från öfverståthållareembetet och Konungens befallningshafvande i rikets alla län, hvilka myndigheter antingen tillstyrkt bifall till framställningarna eller i allt fall förklarat sig mot sådant bifall icke hafva något att erinra. Dervid har af en del myndigheter jemväl förordats ytterligare utsträckning af tillämplighetsområdet för ifrågavarande straffbestämmelser. Särskildt öfverståthållareembetet har i sådant afseende ansett böra i allmän lag uttryckligen stadgas, att till de ställen, som omförmälas i förberörda lagrum, skola hänföras jemväl dels sådana för en hvar tillgängliga lokaler, der spritdrycker, vin, maldrycker eller kokadt kaffe m. fl. tillagade, icke sprithaltiga drycker tillhandahållas allmänheten, dels teatrar, konsertsalar, cirkusbyggnader och andra lokaler, der offentliga tillställningar med vederbörligt tillstånd gifvas, dock endast medan tillställningarna pågå eller publiken samlar sig till eller aflägsnar sig från dessa och allenast i fråga om de delar af lokalerna, dit allmänheten har tillträde.

I likhet med motionären och de myndigheter, hvilka, såsom ofvan nämnts, yttrat sig i ämnet, finner utskottet goda skäl föreligga att taga

under öfvervägande behovet af en omarbetning utaf ifrågavarande bestämmelser. Oförnekligt synes nemligen vara, att desamma icke fylla ändamålet att bereda skydd mot störande uppträden å sådana för allmänheten upplåtna eller eljest mer besökta platser, der dylika uppträden kunna anses vara särskildt förargelseväckande. Beträffande ett flertal ställen och lokaler, hvilka antingen icke alls eller endast med tvekan kunna inordnas under nu gällande föreskrifter, torde kunna påstås, att derstädes bedrifvet ofog af den art, hvarom fråga är, gör fullt ut lika stort intrång på allmänhetens berättigade fridskraf, som om liknande ofog förekommer å platser, der straff för detsamma nu är uttryckligen stadgadt. Exempelvis å bantåg synes dessutom skydd för allmänheten vara särskildt påkalladt med hänsyn till svårigheten eller omöjligheten för dem, som der utsättas för ett fridsstörande beteende, att undandraga sig obehagen af detsamma. Ej heller lär numer någon anledning förefinnas att olika bestämma gränserna för tillämpningen af ofvannämnda båda lagrum, hvilkas syfte och uppgift torde enligt nuvarande rättsuppfattning med hvarandra ganska nära sammanfalla.

Ehuru utskottet sålunda ansluter sig till den åskådning, som motionären i dessa hänseenden velat göra gällande, anser sig utskottet dock icke böra tillstyrka Riksdagen att antaga det af motionären framlagda lagförslag. Att i detta ämne åstadkomma bestämmelser, hvilka från alla synpunkter vore tillfredsställande, torde nemligen utgöra en fråga af den beskaffenhet, att densamma lämpligen bör i första hand öfverlemnas till Kongl. Maj:t för erhållande af en grundligare och mer allsidig pröfning, än utskottet tilltror sig att deråt kunna egna. En särskild anledning att till Kongl. Maj:t hänskjuta utarbetandet af lagförslag i ämnet synes utskottet dessutom ligga deri, att i sådant fall jemväl de till Kongl. Maj:t redan inkomna förslag till vissa lagändringar i förevarande syfte, i hvad desamma gå utöfver motionärens framställning, samtidigt kunna komma under bedömande.

Hvad derefter angår motionärens hemställan om utsträckning af högsta gränsen för det ansvar, som kan ådömas för fylleriförseelse, torde i allmänhet en sådan lagändring visserligen icke vara af något större behof påkallad. Lagtillämpningen har nemligen visat, att redan det straffmaximum, som för närvarande finnes stadgadt, endast jembörligen sällan ansetts böra ådömas, och att det vanliga straffet för ifrågavarande förseelse hållits vid eller nära strafflatitudens minimigräns. Emellertid förekomma dock stundom fall, då vid gång efter annan upprepade fylleriförseelser det nu be-

stämda högsta straffmättet icke gifver domaren tillfälle att nog kraftigt inskrida och då det alltså vore önskvärdt, att böter till högre belopp kunde ådömas. En sådan utvidgning af strafflatituden synes dessutom ega fog för sig jemväl från den synpunkten, att på grund af penningvärdets fall de fastslagna bötesbeloppen, hvilka qvarstått oförändrade, sedan strafflagen år 1864 tillkom, icke torde kunna antagas numera vara af samma verkan som vid den tiden. Utskottet finner sig ock så mycket mindre förhindradt att förorda en lagändring i angifvet syfte, som det icke lär behöfva befaras, att en utsträckning af det nu föreskrifna högsta straffmättet skulle föranleda dertill, att straffet för fylleriförseelser i vanliga fall komme att i praxis erhålla någon väsentlig förhöjning utöfver hvad hittills ansetts skäligt och billigt. Emellertid torde det böra öfverlemnas till Kongl. Maj:t att i första hand taga under ompröfning, hvar gränsen lämpligen bör sättas för den alltså ifrågasatta utsträckningen af skalan för bötesansvaret.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen måtte, i anledning af förevarande motion, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag *dels* till ändring af 11 kap. 15 § och 18 kap. 15 § strafflagen, i syfte att erhålla sins emellan öfverensstämmande, förtydligade och, i den mån sådant kan befinnas behöfligt och lämpligt, vidgade bestämmelser om de platser, hvarå, och de förhållanden, hvarunder sådant förfarande eller beteende, som i dessa lagrum omförmäles, må anses straffbart, *dels* till sådan ändrad lydelse af sistnämnda paragraf, att högre bötesstraff än det nu stadgade må kunna för fylleriförseelse ådömas.

Stockholm den 17 februari 1902.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.
